

başları ya tekne³, ya sırtı bardaklı tam hayvan biçimli vazolara⁴, veyahut muhtelif şekiller gösteren kapların emziklerine aittir. Tokat boğa başının çok iri oluşu üçüncü ihtimalin varit olmayacağını gösterir. Ben bunu daha ziyade, Berlin'deki iri boğa kabı⁵ gibi tamamlamaya mütemayilim.

Misalimiz, umumî ifadesi bakımından, en çok Alacahöyük'de bulunmuş olan bir boğa başına benzemektedir⁶. İçki kaplariyle, sığır figürinlerinin çoğunda müşterek olan bir hususiyet, içi kertiklerle doldurulmuş üçgen biçimindeki alın beneğidir. Bunun dışında, bazı teferruatta da diğer kaplarla müşabehet bulmak mümkündür. Göz bebeği çukur olan yuvarlak göz tipi, bilhassa, Eski Hitit Çağının boğa veya sığır başlarında tercih edilmektedir⁷. Göz akının, boynuz veya alın beneğinin krem beyaz astarı, Alacahöyük'te bulunmuş olan bir boğa⁸, bir arslan, bir de domuz⁹ başına tatbik edilmiştir.

Boğamızı diğer boğalardan ayıran mühim hususiyeti yularıdır. Eski örneklerin hepsinde yular, burun kırışıklarının üstünden dolanmakta, hiçbirinde burun deliklerinden geçmemektedir. Yalnız Assur Kolonileri Devrine ait mühür baskılarının bir kısmında boğa ve atlar, ister arabaya koşulu olsun, ister sırtlarında bir tanrı taşımış bulunsunlar¹⁰, yularları burun deliklerine takılmış bir halkaya merbuttur. Bu misallere göre, Tokat boğasının ipinin de burun kısmındaki halkaya bağlanıp, yukarıdan çekilmiş olması mümkündür. Eser bu hususiyetleriyle, ve Büyük Hitit Çağı boğalarından bâriz bir şekilde

³ Tahsin Özgüç, *Kültepe Kazısı Raporu 1948 (Ankara 1950)* Lev. 67, 433; T. ve N. Özgüç, *Kültepe Kazısı Raporu 1949 (Ankara 1953)* Lev. 40, 282.

⁴ *Kültepe Kazısı 1949*, Lev. 38-39 ve Ohnefalsch-Richter, *Kypros, die Bibel und Homer, 1893*, Lev. 191, Res. 1-2; Bossert, *Altanatolien, Berlin 1942*, No. 621.

⁵ Ohnefalsch-Richter, aynı eser Lev. 191, 1-2

⁶ Bossert, *Altanatolien* No. 625.

⁷ OIP 29 Res. 209-210; H. Z. Koşay, *Alacahöyük Kazısı 1937-1939 Raporu, Ankara 1951*, Lev. 73, 1-2; MDOG 72, Res. 14; MDOG 77, Res. 17. Misalleri arttırmak kabildir.

⁸ Remzi O. Arık, *Alacahöyük Hafriyatı 1935, Ankara 1937*, renkli Levha I, Al. 21.

⁹ Yayınlanmamıştır. Dr. H. Z. Koşay'a üzerlerinde çalışmama müsaade ettiğinden dolayı müteşekkirim.

¹⁰ *Kültepe Kazısı Raporu 1949*, Lev. 63, 704; 64, 714, 718; *Belleten* 65, Res. 34.

ayrılmasıyla, Eski Hitit Çağına, ve kuvvetli bir ihtimalle M. Ö. 1600-1500 yıllarına ait olmalıdır.

Boğanın Hititler'de Hava Tanrısının mukaddes hayvanı olduğu malûmdur¹¹. Kappadokya menşeli boğadan (yük.35, gen. 57 cm.) sonra, büyüklüğü itibariyle, ikinciliği alan ve fevkalâde işlenmiş bulunan boğamızın bu tanrının kültünde kullanıldığı; bir kap olduğuna göre de, içki merasiminde bir BİBRU vazifesini gördüğü muhakkaktır¹².

NİMET ÖZGÜÇ

¹¹ Bu hususta Malten'in *JDAI* 43 (1928), 90-139 'daki: *Der Stier im Kult und mythischen Bild* adlı makalesiyle Güterbock'un *Orientalia* 15, s. 490-491 de zikrettiği neşriyata bakınız.

¹² *ZA* 45 (NF. 11) s. 72; Frhr. von Brandenstein, *Hethitische Götter nach Bildbeschreibungen in Keilschrifttexten, Leipzig 1943 (MVAG 46/2)* s. 23-24; *Orientalia* 15/4, s. 490-491; Bossert, *Ein Königssiegel* s. 30, 210-211.